

Lõpparuanne

Kaasamiskoordinaatorite arenguprogramm

Tellijaja: Riigikantselei

Läbiviijad: Sotsiaalse Innovatsiooni Labor ja Poliitikauuringute Keskus Praxis

Tööd finantseeriti Euroopa Liidu Sotsiaalfondist rahastatud ühtekuuluvusfondide 2014-2020 rakenduskava prioriteetse suuna 12 „Haldusvõimekus“ meetmest 12.2 „Poliitikakujundamise kvaliteedi arendamine“

Toimumise aeg: september 2020 - jaanuar 2021

praxis | mõttekoda

1. Programmi käik

Kaasamiskoordinaatorite arenguprogramm oli sihtitud ministeeriumite ametnikele, kes vastutavad kaasamisprotsesside läbiviimise ning juhendamise (kaasamiskoordinaatorid) eest. Tellijaga kokkuleppel oli võimalus arenguprogrammis osalemiseks igast ministeeriumist kahel inimesel: kokku osales erinevatel sessioonidel 20 inimest, igas töötoas oli osalejaid 12 - 19.

Programmi raames toimus neli 8 ak tunni pikkust koolitust/töötuba, programmi võttis kokku õpitut reflekteeriv poole päevane veebiseminar.

- 30. septembril 2020 toimus esimene koolituspäev Sisekaitseakadeemias: koolituspäeva olid põimitud teoreetilised ülevaated koosloomest poliitikakujundamises, kollektiivsest probleemilahendamisest ja praktilised harjutused, mis andsid võimaluse omandada võtteid disainmõtlemisest ja koosloome kasutusviisidest. Läbi viidi fookuseeritud arutelu ning sarnase arutelu korraldamise katsetamine jäi ka osalejatele kodutööks. Koolitajateks olid sel korral Rasmus Pedanik ja Maris Jõgeva.
- 14. oktoobril toimus töötuba Kultuuriministeeriumis, mille fookuses oli kaasamisprotsessi disain. Töötuba keskendus vajalikele sammudele läbimõeldud kaasamisprotsessi kujundamiseks. Räägiti rühma arenguetappidest ning probleemi raamistamisest. Pikemalt keskenduti plaanitava protsessi konteksti analüüsimisele, eesmärkide seadmise harjutamisele ning osapoolte kaardistamisele. Grupiaruteludes vaadati sisse kaasamise heale tavale, osalejate kokku kutsumise ja motiveerimisega seotud küsimustele. Koolituspäeva sisustasid Rasmus Pedanik ja Maris Jõgeva.
- 28. oktoobril toimus kolmas kokkusaamine Maaeluministeeriumis, selle fookuses olid koosolekud ja arutelude korraldamine. Töötoa eesmärk oli anda osalejatele näpunäiteid ja oskusi arutelude planeerimiseks ja ettevalmistamiseks selliselt, et need oleksid eesmärgipärased, arvestaksid osalejatega, saaksid tulemuslikud ning hästi juhitud. Erinevatest mudelitest tutvustati osalejatele deBono Kuut mõttemütsi, vaadati sisse klassikalistesse avatud ruumi ning maailmakohviku meetoditesse, räägiti keerulistest olukordadest ning jagati kogemusi nende lahendamise võimalustes. Koolituspäeva sisustasid Rasmus Pedanik ja Maris Jõgeva.
- 2. ja 3. detsembril sai arenguprogrammi grupp kokku veebipõhiseks töötoaks (Zoom) konsensusmeetodist. Konsensusliku otsustamise meetodi tutvustamise ja läbi mängimise eesmärk oli pakkuda osalejatele teadmisi ja oskusi, millistes olukordades on konsensusmeetodi kasutamisest kasu, mis on selle rakendamise eeldused ning millised on meetodi aluseks olevad printsiibid. Koolituspäevad viis ellu Tarmo Jüristo.

Programmi kokkuvõttev seminar toimus Zoom'i ja MIRO keskkondades 13. jaanuaril 2021. Koosloome meetodeid kasutades vaadati läbi millised teadmised ja oskused programmi kohtumistelt enam meeldejääviks ning praktiliseks osutusid, teiseks keskenduti kaasajate eneserefleksioonile ja räägiti ressurssidest, millele nad saavad toetuda, ning arenguvõimalustest kaasajana. Ühtlasi said osalejad tuttavamaks MIRO keskkonna võimalustega, mis võimaldab koosloomet kaugteel, e-keskkonnas. See oli ka üks osalejate ootusi. Seminari viisid läbi Anne Randväli ja Maris Jõgeva.

Toetudes viimase kohtumise aruteludele ning kasutades kogu koolitusprogrammi materjale ja arutelude tulemusi, panid programmi läbiviijad koostöös programmis osalejatega kokku nn praktilise suunitlusega töövihiku.

2. Programmi tulemused

Programmi eesmärk oli anda kaasamiskoordinaatoritele teadmised ja tööriistad, mida nad saavad kasutada ise, aga jagada ka oma meeskondades koostöö- ja kaasamisprotsesside kujundamiseks ning juhtimiseks. Väljapakutav programm keskendus senistest enam koosloomele - kontseptsiooni enda ja sellega seotud tehnikate rakendusvõimaluste tutvustamisele, erinevate meetodite läbikatsetamisele.

Seadsime sihiks, et arenguprogrammi läbinud:

- teavad mis on koosloome ja oskavad sobitada koosloomet kaasamispraktikatesse
- teavad mis vahe on lihtsal, keerulisel ja kompleksel probleemil ning oskavad selle põhjal otsustada kaasamise ulatuse
- oskavad defineerida/raamistada kompleksset probleemi
- tunnevad kollektiivse probleemilahendamise põhimõtteid
- oskavad kaardistada probleemi olulised osapooled ning määrata probleemi lahenduse indikaatoreid
- oskavad disainida kaasamis-, kitsamalt koosloomeprotsessi ning abistada selles kolleege
- teavad millal sobib otsuste tegemiseks konsensusmeetod ning oskavad seda kasutada.

Osalejate tagasiside põhjal saab öelda, et soovitud tulemused vähemal või suuremal määral ka saavutati. Lõpuseminaril tõid osalejad välja, et arenguprogramm andis neile:

- teadmised kaasamise ja koosloomeprotsesside planeerimisest
- nipid koosolekute ladusaks juhtimiseks
- teadmise grupi arengufaasidest ja kuidas see mõjutab koostööd osapoolte vahel, sh meeldetuletuse psühholoogilise turvalisuse loomise vajadusest
- näiteid erinevatest mudelitest ja meetoditest, mida saab oma töös kasutada ja omal käel edasi uurida.

Lisaks tõdeti, et koosloome on asjakohane viis töö tegemiseks - nii poliitikakujundamiseks, probleemide lahenduste otsimiseks, arengute planeerimiseks, teenuste kujundamiseks, jms. Osalejate sõnul seostus programm hästi eluliste ja töös ette tulevate küsimustega ning andis kaadsamisülesannete täitmiseks lisateadmisi. Veel väärtustati tutvumist teistes ministriumites töötavate kolleegidega.

Üks programmi eesmärkidest oligi aidata kaasa kaasamiskoordinaatorite võrgustiku tugevnemisele, mis programmi raames ka hästi õnnestus. Lisaks osalejate positiivsetele tagasisidele tehti grupis mitmeid kokkuleppeid regulaarsemaks suhtluseks ja tihedamaks kogemustevahetuseks, mis aitab ühelt poolt kindlasti kaasa kaasamiskoordinaatorite professionaalsele arengule, teisalt toetab avatud poliitikakujundamist soosiva keskkonna kujunemist.

Palusime osalejatel nimetada teemad, mille vastu on neil täiendavalt huvi. Näiteks nähakse vajadust õppida juurde sihtrühmadega arvestamist ja oodatakse jätkuvaid

arutelusid sellest, kuidas tegeleda usaldamatuse ning võimalike vastutõtjatega. Lisaks vajatakse oskusi sotsiaalmeedia ja muude e-rakenduste kasutamise oskuste arendamiseks.

Arenguprogrammi praktilised väljundiks on kaasajale mõeldud töövihik, milles on kasutatud:

- koolituspäevadel tutvustatud mudeleid ja meetodeid
- arutelude ja rühmatööde kokkuvõtteid
- viiteid ja suuniseid teemade edasi uurimiseks.

Töövihik on antud tellijale üle sellises vormis, et seda saab lisaks ise nõuannete meeldetuletamisele kasutada ka kolleegide juhendamiseks. Selle slaide saab kasutada oma esitlusteks, materjal on avatud täiendustele ja edasi arendamisele.

3. Ettepanekud kaasamiskoordinaatorite edasise koostöö hoidmiseks

Lähtuvalt arenguprogrammi raames toimunud aruteludest ning viimase kohtumise refleksioonist teeme järgmised ettepanekud:

- leppida kokku ja hoida töös ühine kommunikatsioonikanal info ja kogemuste vahetamiseks, jms
- tagada regulaarsete kohtumistega toetusgrupp (nt kovisioonide ellukutsumine). See võiks töötada kindla sihtrühma ja regulaarselt toimuva töövormina, kus arutatakse tööalaseid küsimusi
- kohandada töövihikut aktiivselt ja pidevalt oma vajadustele vastavaks
- täiendada töövihikus sisalduvat tööriistakasti

Summary

*Development program for engagement managers
Social Innovation Lab, Policy Centre Praxis*

September 2020 - January 2021

The need for co-creation in public decision making as well as society at large is on the rise: people are more eager to have a say in the decisions affecting their lives, social relations rely more on networks which brings about a change in traditional problem solving and engagement methods. Co-creation has been part of policy development already in many countries and there is a desire to bring more co-creation into Estonian governance.

That is the reason why a dedicated workshop-based program was initiated and targeted to government officials responsible for public engagement. The program consisted of three full day training sessions and a concluding seminar for reflection. Workshops covered theoretical background which was integrated with discussions and exchanges, as well as practical exercises for testing models of participation-design or trying out different methods such as focused discussions (Technology of Participation), consensus method, etc.

Each ministry could appoint two representatives and altogether 20 participants took part in one or more sessions.

On the reflection seminar participants pointed out that the program provided them with overall knowledge about engagement and co-creation processes and gave practical tips for leading policy dialogue with diverse stakeholders. They also valued deeper knowledge about group-dynamics and how it affects collaboration practices, as well as different models and methods that could be used for different aims and objectives.

Secondly, the program had a positive influence on the relations in the professional network. Commitments for proactive communication, regular meetings and exchanges were made, which on a longer perspective will benefit to personal development of network members as well as supports scaling of co-creation in Estonian policy development at large.

One practical outcome of the program is a practical toolkit that compiles ideas covered in workshops, technical tips and could serve as a guidance for practitioners also in the future.